

## gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 11. aprila 1902.

Politični oddelek.

Politična nezrelost.

Še nikdar se ni tako očitvidno pokazala politična nezrelost nekaterih slovenskih politikov, kakor ravno povodom razprav o celjskem vprašanju, oziroma o predlogu „Slov. Naroda“, naj se z Nemci sklene kompromis. Videlo se je pri ti priliki, da delajo pri nas politiko čestokrat možje, ki ne vidijo dlje kakor v skledo. Dela se prava pravcata „Kirchturmpolitik“.

Ustanovitelj sedanjega nemškega cesarstva je nekoč izrekel krilate besede, da vse življenje, tako posameznikov kakor narodov in držav, ni družega, kakor vrsta kompromisov, ker ima jeden kontrahent le v najredkejših slučajih toliko moči, da zamore svojo voljo uresničiti brez ozira na družega kontrahenta. Slovenci že celo nimamo te moči in dejanski je vsa naša politika le sklepanje kompromisov. Kar imamo, to je več ali manj vse uspeh kompromisov, sklenjenih zdaj z vlado, zdaj z Nemci, zdaj z drugimi Slovani, postopanje Čehov pri glasovanju o kmetijski organizaciji na Štajerskem pa nas je poučilo, da v politiki ni računati s čustvi, da nas v gotovih stvareh tudi Čehi brezobzirno zapuste, če jim tega tudi lastna korist ne velevala.

V nas pa se dela politika le s srcem, ne z razumom. In to sploh. V obče vlada mnenje: to in to je naša naravna pravica, in je torej smrtni greh, če se nam ne da. Tako mišljenje je posledica popolnoma napačnega naziranja o bistvu države. Nobena država ni nastala na ta način, da so se vsi njeni državljani izrekli zanjo. Tudi habsburška monarhija je nastala pred stoletji več ali manj proti volji narodov, katerih sploh nihče nič vprašal ni. Država je nastala deloma s silo, deloma vsled raznih ženitev, narodi so bili ali

podvrženi ali prevzeti in kar imajo danes pravic in moči, vse so se pridobili ali v vojni proti državi ali potom kompromisov. In vojna ali kompromis sta tudi za prihodnost jedini sredstvi, tako v svrhu, da obvarujemo kar imamo, kakor tudi da si pridobimo novih pomočkov v zagotovitev končnega cilja naših prizadevanj: gospodarskega in duševnega blagra slovenskega naroda.

Kdaj je pametneje začeti vojno in kdaj je bolje, skleniti kompromis, to je odvisno od tisoč in tisoč okolnosti. V navadnem življenju velja pač nazor, da je ravna pot jedina prava pot, a kdor se hoče po tem nazoru ravnati v politiki, tisti ne bo v nobeni bitki zmagal, tisti je v naprej izgubljen.

Kritično merilo, s katerim se meri politik, to je mož dejanj, je vse drugo, nego kritično merilo, po katerem se bodo — kakor pripovedujejo pobožnega sporočila — na sodni dan merile neumirajoče duše. Na sodni dan se bode — glasom omenjenega sporočila — uvaževal dobri namen, v političnem življenju pa ta dobri namen ne pride v poštev, in se sodi jedino le po dejanjih in po uspehih. Nedolžna ovca najde morda milost v nebesih, v politiki pa nima nedolžna ovca nikdar uspehov. Prva lastnost, ki jo mora imeti v praktičnem življenju delujoč človek, je pač ta, da zamore v naprej spoznati, kako se kaka zadeva razvije in da zna ta razvoj uporabiti, da se okoristi ali vsaj obvaruje škode.

Slovenci nimamo dosti taci politikov. O veliki večini naših, v javnosti delujočih mož se lahko reče, da nimajo niti zadostnega znanja o vladajočih razmerah, niti so zmožni uganiti bodoči razvoj teh razmer. Celjsko vprašanje je to pokazalo tako drastično, kakor malokatera javna zadeva.

Vsi bistroumnejši ljudje so vedeli, da se nemške stranke kaj slabo počutijo v vladni službi in da bi najraje nastopile pot opozicije, že ker jih je strah, da bodo morale votirati nagodbo z Ogrsko. Veleposestniki



nimajo volje, iti v opozicijo in zato so skušali nemškimi strankam pripomoči do uspeha, do zmage v celjskem vprašanju.

Ko se je pripravljala ta akcija, sta se dr. Tavčar in „Slov. Narod“ koj izrekla za kompromis, da se na ta način stvar poravna častno tako za Nemce kakor za Slovence in da se preprečiti razbitje parlamenta v sedanjem času, ker bi to bilo za nas jako škodljivo. Najbrž je na to vplivalo prepričanje, da v slučaju vladanja s § 14. izgubimo celjske razrede brez nadomestila, kar bi vlada toliko laglje storila, ker se je javno trdilo, da sta dva štajerska slovenska poslanca celo s Stürgkhovo resolucijo zadovoljna. Vplivalo je pa najbrž tudi prepričanje, da bo pri razpravi o nagodbi jedina prilika, doseči še drugih realnih narodnih uspehov, a z razbitjem parlamenta bi to postalo nemogoče.

Takrat se ta nasvet ni slušal. Poslanec Robič, dasi je vedel za mnenje dr. Tavčarja, „Slov. Naroda“ in „Slov. Lista“, se je v proračunskem odseku postavil na stališče neizprosne odklonitve vsakega porazumljenja. V odseku je propadel, ali v zbornici so Italijani provzročili, da je bila Stürgkhova resolucija odklonjena, kar je dalo Nemcem povod, da so takoj začeli vojno. Ko bi se bil Robič v odseku postavil na pametno stališče, bi bili vsi Nemci radi privolili, da se ustanovita dve popolni slovenski gimnaziji na Spodnjem Štajerskem.

Mej tem, ko se za prve kompromisne nasvete ni nihče brigal, se je zaradi tega, ker je „Slov. Narod“ po več kakor dvomljivi zmagi v parlamentu in z ozirom na veliko nevarnost, obnovil svoj nasvet, začelo silno vpitje. Grmelo in treskalo je z vseh strani, letele so debele psovke, toda s stvarnim razmišljanjem si nihče ni belil glave, in še na misel ni prišlo nikomur preiskati, če je nasvet v političnih razmerah utemeljen, če vsled „zmage“ ni Celje morda šele prav izgubljeno in — če niso dve popolni slovenski gimnaziji več vredni, kakor nekaj revnih večinoma itak nemških paralelek.

To prazno vpitje je posebno dobro pokazalo politično nezrelost, ki vlada na vsem Slovenskem. Čule so se najsmešnejše obdolžitve in najgorostnejše trditve, stvarnih argumentov pa prav nič. In ravno tako brezumno kakor v tej zadevi, se je postopalo že mnogokrat in v mnogih drugih zadevah. Kadar bo sedanji boj končan, bomo natančno pokazali, kake vrednosti so celjske paralele v resnici za nas, za danes pa le pravimo: Zdaj se je najbolje pokazalo, kako krvavo smo potrebni nekoliko politične zrelosti.

### Politični pregled.

Notranji položaj je postal v zadnjem času skrajno kritičen in če ne bo vlada imela posebno srečne roke, utegne postati katastrofa neizogibna. Povod temu so v obče politične

razmere, a direktno je to provzročil izid glasovanja o Stürgkhovi resoluciji zastran celjske postavke. Nemški nacionalsci so že med velikonočnimi počitnicami vse pripravili za vojno in so nemško prebivalstvo do skrajnosti razburili. Čim se je sešel državni zbor, so potem drugim strankam nastavili nož na prsa. Nacionalsci so kratkomalo sklenili, da začno proti vladi najstrožjo opozicijo in prepustili drugim nemškim strankam če jim hočejo slediti ali ne. Naročili so svojim zastopnikom v proračunskem odseku, da odlože svoje referate in se ločijo od takozvane konference nemških klubovih načelnikov. Vsenemci gredo še dalje in hočejo začeti obstrukcijo. Parlament je v najresnejši nevarnosti. Vlada se sicer trudi na vse mogoče načine, da bi nastala nasprotja poravnala in zlasti da bi glede celjskega vprašanja dosegla kompromis mej Nemci in Slovenci, ali položaj se je tako poostril, da skoro ni pričakovati uspeha.

**Državni zbor.** — Dne 8. t. m. se je sešla poslanska zbornica in začela takoj zopet z razpravo o proračunu. Na vrsto je prišlo obrtno šolstvo. V imenu nemških nacionalscev je Hofman Welenhof proglasil, da si štejejo Nemci v častno narodno in politično dolžnost, odstraniti celjske paralele. Ministrski predsednik je koj pojasnil svoje stališče glede te zadeve. Izrekel se je za kompromis in izjavil, da hoče resno iti na odpravo celjskega vprašanja, brez Slovencev pa da se to vprašanje ne bo rešilo. V sredo je prišlo do silno burnih prizorov in ekscesov v zbornici. Uprizorili so jih Vsenemci zaradi glasovanja o predlogu, naj se v Budjejevicah ustanovi obrtna šola. Rzasajali so tako, da se je morala seja nagloma zaključiti.

**Ogrska.** — Zadnje dni se raznaša vest, da je stališče ministrskega predsednika Szella zelo omajano, ker se upira raznim vojaškim zahtevam. Tudi razne druge stvari so k temu pripomogle, da se Szell bržčas ne bo mogel dolgo vzdržati.

**Trozveza.** — Nemški državni kancelar grof Bülov je bil čez velikonočne praznike na Laškem in je imel v Benetkah sestanek z italijanskim ministrom zunanjih del Prinettijem. Šlo se je pri tem za obnovitev nagodbe. Bülov je sedaj in sicer nekam nenadoma prišel na Dunaj, kjer je imel dolgo konferenco z grofom Goluchowskim in je bil tudi sprejet pri cesarju v avdijenci. Razume se samo ob sebi, da je tudi to potovanje v zvezi z obnovitvijo trozveze in trgovskih pogodb.

**Nemiri na Balkanu.** — Letos so se na Balkanu in sicer v Macedoniji, v Stari Srbiji in v Albaniji primerili tako veliki nemiri, da jih z navadno močjo ni bilo možno zatreti in da je bilo treba provzročiti izredne odredbe. Turška vlada je morala poslati velike čete v okraje Novi Bazar in Mitrovica, bolgarska vlada pa je poslala na mejo 15 bataljonov vojaštva. Tudi Srbija zbira na svoji meji znatne čete. Turčija je poslala velevladim posebno noto, v kateri se pritožuje, da bolgarska vlada ni zmožna zatreti podpihovanja in hujskanja macedonskega odbora. Ustaši so imeli v raznih krajih že prav krvave praske z vojaštvom. Mogoče je, da bo imelo z ustaši opraviti tudi avstrijsko vojaštvo, ki ima zasedeno jeden del Novega Bazarja. Umešava se tudi že Italija, ki želi, da se Albanija do cela prepusti Albancem. „Novoe Vremja“ meni, da niti Bolgarija niti Srbija ne moreta ostati mirni, ako nastanejo ob meji veliki nemiri. Turška vlada upa in zatrjuje velevladim, da s svojo armado v nekaterih dneh zatire ustajo. Zadnje dni res ni nič vesti z Balkana.

**Vojna v južni Afriki.** — Iz Bruslja poročajo: Pri sprejemu zastopnikov časopisja je potrdil poslanik dr. Leyds, da so sklenili burski voditelji, vstrajati pri svoji zahtevi glede neodvisnosti burskih republik. Hkratu je Leyds ponovil vest, da je položaj Angležev neugoden, ter da prodira Botha proti Durbanu. Potem takem se vojno premirje ni sklenilo, dasi se vrše mirovna pogajanja. Iz Kroonstada se poroča, da je Schalk Burger sedaj pri Steijnju in Delareyu, a da mirovna pogajanja